

PROPOZYCJE „ETHOSU”¹

Karol Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Lublin 1994, ss. 543, Towarzystwo Naukowe KUL.

Najbardziej znanym dziełem filozoficznym kardynała Karola Wojtyły jest monografia *Osoba i czyn*. Jej Autor jest – jak wiadomo – etykiem, jednak książka ta ma charakter preetyczny, ściśle filozoficzno-antropologiczny. Stanowi próbę ukazania tych wszystkich elementów struktury osoby i jej działania, które warunkują i umożliwiają rozpatrywanie ludzkich czynów w aspekcie ściśle etycznym; analiza moralnej wartości czynu musi – w przekonaniu Autora – zostać poprzedzona analizą „personalistycznej” wartości czynu. Korzystając z metody fenomenologicznej Karol Wojtyła poddaje gruntownej analizie takie „momenty” ludzkiego działania, jak: świadomość, sprawczość, samostanowienie, ukazując przez nie, iż człowiek poprzez swój czyn spełnia się jako osoba, a zarazem czyn osoby odsłania nam głębszą, obiektywną, ontologiczną strukturę osoby.

Ostatnia część dzieła – „Uczestnictwo” – umiejscawia wyniki dotychczasowych badań w kontekście odpowiedzialności osoby ludzkiej za „drugiego”, otwierając perspektywę etyczną i równocześnie społeczną dalszych poszukiwań. Ich wyrazem jest niewielka książeczka (projekt większej całości, której zrealizowaniu „przeszkodził” wybór Autora na Stolicę Piotrową) zatytułowana *Człowiek w polu odpowiedzialności*.

Najnowsze wydanie *Osoby i czynu* uzupełnione jest publikacją dyskusji, jaka miała miejsce w środowisku filozofów chrześcijańskich po pierwszym wydaniu dzieła, innymi pismami Wojtyły z zakresu antropologii filozoficznej; zaopatrzone jest także w indeks osobowy i rzeczowy. Całości dopełniają dwa komentarze autorstwa R. Buttiglione i T. Stycznia SDS. Tak zaprojektowany tom zawdzięczamy redaktorskiej trosce Wojciecha Chudego.

C.R.

¹ Kolportaż publikacji RW KUL: ul. Konstantynów 1, 20-708 Lublin, tel. (0-81) 525-71-66. Kolportaż publikacji TN KUL: ul. Gliniana 21, 20-616 Lublin, tel. (0-81) 525-01-93; 524-31-77.

Rocco Buttiglione, *Myśl Karola Wojtyły*, przekł. J. Merecki SDS, wprowadzenie W. Chudy, Lublin 1996, ss. 421, Towarzystwo Naukowe KUL.

Mamy w Polsce już sporo biografii Karola Wojtyły, a jeszcze więcej publikacji rejestrujących przebieg pontyfikatu Jana Pawła II. Brakowało jednak książki ukazującej intelektualno-duchową sylwetkę Karola Wojtyły: księdza – z czasem biskupa i kardynała, filozofa i teologa, poety. Buttiglione w sposób bardzo żywy i sugestywny ukazuje proces dojrzewania osobowości i myśli obecnego Papieża, wskazując równocześnie na jej głęboką wewnętrzną spójność. Zarówno bowiem wówczas, gdy poznajemy twórczość Karola Wojtyły w różnych jej okresach, jak i wtedy, gdy poznajemy różne jej dziedziny, łatwo odnajdziemy coś, co ją wewnątrznie scala. To „coś” możemy odnaleźć w uwagach kończących rozdział dotyczący badań młodego księdza Karola Wojtyły nad mistyką św. Jana od Krzyża: „Naszą analizę myśli św. Jana od Krzyża i jej interpretacji przeprowadzonej przez Wojtyłę można bezpośrednio odnieść do normy personalistycznej, którą da się sformułować również jako zakaz lekceważenia tajemnicy osoby w sobie i w innych, co implikuje zakaz traktowania osoby jako przedmiotu. [...] Konfrontacja z myślą św. Jana od Krzyża umacnia w Wojtyle przekonanie o personalistycznym charakterze wiary chrześcijańskiej. Nie rodzi się ona z obejmującej wszystko teorii, lecz z wewnętrznego doświadczenia osoby”.

Respekt dla tajemnicy osoby i próba wyjaśnienia „wewnętrznego doświadczenia osoby” będą odtąd stale obecne w twórczości i działalności Karola Wojtyły. Z tego zrodzą się dzieła filozoficzne, jak *Miłość i odpowiedzialność* czy *Osoba i czyn*; aktywny udział w pracach Soboru Watykańskiego II i prace nad wcieleniem jego zasad w archidiecezji krakowskiej (dla tych potrzeb powstała książka *U podstaw odnowy*); tu ma swoje źródło twórczość poetycka. Buttiglione jest nie tylko świetnym przewodnikiem po wszystkich tych obszarach, lecz zarazem komentatorem, który myśl Karola Wojtyły konfrontuje z różnymi nurtami obecnymi we współczesnej kulturze. Dlatego jest to książka tyleż o Karolu Wojtyśle, co i o duchowym obliczu naszych czasów. Jak pisze Wojciech Chudy we „Wprowadzeniu” do książki: „Personalistyczna rewolucja myślowa Karola Wojtyły ciągle czeka na recepcję oraz wcielenie w czyn w życiu ludzi i narodów”.

C.R.

Rocco Buttiglione, Jarosław Merecki SDS, *Europa jako pojęcie filozoficzne*, Lublin 1996, ss. 210, Towarzystwo Naukowe KUL.

Autorzy stawiają pytanie o naturę i treść pojęcia Europy. Ich rozważania ukazują Europę jako pojęcie nie tyle geograficzne, co kulturowe. Dzieje tego pojęcia rozpoczynają się w starożytnej Grecji, pełny zaś kształt uzyskuje ono w spotkaniu kultury grecko-rzymskiej z chrześcijańską wizją człowieka. Właśnie w chrześcijaństwie autorzy widzą zasadę, która stanowi o jedności dziejów

kultury europejskiej, zasadę, która pozwalała na włączanie się do tej swoistej kulturowej syntezy coraz to nowych narodów. Śledząc drogi, na których kształtowała się swoistość kultury europejskiej, autorzy stawiają sobie również pytanie o jej stan obecny i perspektywy na przyszłość. Tytułowy esej uzupełniają dwa teksty Rocco Buttiglione: *Suwerenność osoby przez kulturę* oraz *Suwerenność narodu przez kulturę*. Książka zawiera ponadto bibliografię adnotowaną wypowiedzi Jana Pawła II z lat 1978-1995 na temat Europy.

J. M.

Andrzej Szostek MIC, *Wokół godności, prawdy i miłości*, Lublin 1995, ss. 412, Redakcja Wydawnictw KUL.

Książka prof. Andrzeja Szostka, kierownika Katedry Etyki Szczegółowej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, obejmuje dwadzieścia jeden artykułów, które w różnych aspektach poruszają główne problemy personalizmu etycznego (Autor nawiązuje zwłaszcza do koncepcji etyki Karola Wojtyły). Artykuły podzielone są na cztery grupy tematyczne: podstawy personalizmu, istota i funkcje sumienia, wybrane problemy z etyki życia, miłości i zaangażowania społecznego oraz relacja między etyką personalistyczną i moralnym wezwaniem zawartym w objawieniu chrześcijańskim. Zwornikiem rozważań Autora jest przekonanie, że dla zrozumienia problematyki etycznej kluczowe znaczenie ma zobaczenie i uznanie w działaniu godności przysługującej każdej osobie. Z punktu widzenia tej podstawowej zasady Autor analizuje między innymi problem kary śmierci, zagadnienie moralnej oceny pornografii, etykę żołnierza. Ostatnia część książki zawiera rozważania dotyczące głównych idei moralnego nauczania Jana Pawła II.

J. M.